Európsky parlament
2019-2024

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

2022/2139(INI)

10.1.2023

NÁVRH SPRÁVY

o regulácii prostitúcie v EÚ: jej cezhraničné dôsledky a vplyv na rodovú rovnosť a práva žien
(2022/2139(INI))

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

Spravodajkyňa: Maria Noichl

OBSAH

strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

DÔVODOVÁ SPRÁVA.....8

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o regulácii prostitúcie v EÚ: jej cezhraničné dôsledky a vplyv na rodovú rovnosť a práva žien
(2022/2139(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na články 4 a 5 Všeobecnej deklarácie ľudských práv z roku 1948,

– so zreteľom na Dohovor Organizácie Spojených národov z roku 1949 o potláčaní obchodovania s ľuďmi a zneužívania iných na prostitúciu,

– so zreteľom na článok 6 Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW) z roku 1979, ktorého cieľom je odstrániť všetky formy obchodovania so ženami a proti využívaniu žien na prostitúciu,

– so zreteľom na Palermský protokol z roku 2000 o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, doplňujúci Dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu,

– so zreteľom na prácu osobitnej spravodajkyne OSN pre obchodovanie s ľuďmi, najmä so ženami a deťmi,

– so zreteľom na oznámenie Komisie zo 14. apríla 2021 o stratégii EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021 – 2025 (COM(2021)0171) a na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV[1] (smernica o boji proti obchodovaniu s ľuďmi),

– so zreteľom na svoje uznesenie z 26. februára 2014 o sexuálnom vykorisťovaní a prostitúcii a ich vplyve na rodovú rovnosť[2],

– so zreteľom na všeobecné odporúčanie Výboru pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien č. 38 (2020) o obchodovaní so ženami a dievčatami v súvislosti s globálnou migráciou z 20. novembra 2020,

– so zreteľom na správu Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) z 10. júna 2021 s názvom Discouraging the demand that fosters trafficking for the purpose of sexual exploitation (Odrádzanie od dopytu, ktorý podporuje obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania),

– so zreteľom na svoje uznesenie z 10. februára 2021 o vykonávaní smernice 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania[3],

[1] Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011, s. 1.
[2] Ú. v. EÚ C 285, 29.8.2017, s. 78.
[3] Ú. v. EÚ C 465, 17.11.2021, s. 30.

– so zreteľom na uznesenie Rady Európy z 8. apríla 2014 s názvom Prostitution, trafficking and modern slavery in Europe (Prostitúcia, obchodovanie s ľuďmi a moderné otroctvo v Európe),

– so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na správu Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť (A9-0000/2023),

A. keďže prostitúcia, jej využívanie a obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania narastajú; keďže ide o rodovo špecifické javy s globálnym rozmerom, ktoré sa dotýkajú najviac marginalizovaných členov našej spoločnosti, pričom prevažnú väčšinu ľudí v prostitúcii tvoria ženy a dievčatá a takmer všetci kupujúci sexuálnych služieb sú muži;

B. keďže medzinárodne akceptované znenie používané vo väčšine právne záväzných textov je prostitúcia žien a prostitúcia;

C. keďže rôzne regulačné opatrenia týkajúce sa prostitúcie majú rôzne účinky na rodovú rovnosť;

D. keďže ženy vykonávajúce prostitúciu čelia väčšiemu násiliu a vykorisťovaniu ako ženy v priemere;

E. keďže zabezpečenie fyzickej integrity všetkých ľudí a zaručenie rovnosti a dodržiavania práv žien musí byť ústredným bodom politík členských štátov a EÚ;

F. keďže existujú silné väzby medzi prostitúciou a organizovanou trestnou činnosťou, ako je obchodovanie s ľuďmi;

G. keďže k prostitúcii vedie mnoho faktorov vrátane chudoby, sociálneho vylúčenia a migračného pozadia;

H. keďže prostitúcia má cezhraničné dôsledky a ovplyvňuje práva žien a rodovú rovnosť; keďže z rozdielov v právnych predpisoch týkajúcich sa prostitúcie v EÚ majú úžitok obchodníci s ľuďmi a siete organizovanej trestnej činnosti; keďže všetky členské štáty majú zákonnú povinnosť odrádzať od obchodovania s ľuďmi a organizovanej trestnej činnosti a ukončiť ich;

Porovnanie medzi členskými štátmi

1. konštatuje, že prístupy k regulácii prostitúcie sa v EÚ líšia a sú zamerané na tri kľúčové zložky tohto systému: osoby vykonávajúce prostitúciu, kupovanie sexuálnych služieb (t. j. dopyt) a kupliarstvo; zdôrazňuje, že rôzne zákony majú rôzny vplyv na ženy vykonávajúce prostitúciu, ich práva, práva žien vo všeobecnosti, rodovú rovnosť, dopyt, spoločnosť a susedné krajiny;

2. vyjadruje poľutovanie nad nedostatkom spoľahlivých, presných a porovnateľných údajov v jednotlivých krajinách;

Realita v prostitúcii

3. konštatuje, že ženy vykonávajúce prostitúciu zažívajú viac násilia ako ženy v priemere; sa odvoláva na štúdiu nemeckého spolkového ministerstva rodiny, seniorov, žien a mládeže z roku 2019, podľa ktorej 41 % opýtaných žien vykonávajúcich prostitúciu zažilo fyzické alebo sexuálne násilie (alebo oboje) v súvislosti s prostitúciou;

4. zdôrazňuje zistenia tejto štúdie, pokiaľ ide o skúsenosti žien vykonávajúcich prostitúciu so zneužívaním v období detstva a dospievania;

5. zdôrazňuje, že súhlas môže byť udelený slobodne len vtedy, ak medzi zúčastnenými osobami neexistuje mocenská nerovnováha; zároveň upozorňuje, že pre ľudí môže byť veľmi ťažké uvedomiť si, že sú obeťami, najmä ak nepoznajú svoje práva, a pripomína dynamiku vzťahu zneužívania;

6. konštatuje, že zhoršenie sociálnej a hospodárskej situácie v dôsledku pandémie COVID-19 zvýšilo všetky formy zneužívania a násilia voči ženám vrátane prostitúcie; upozorňuje, že súčasná energetická kríza a kríza životných nákladov túto situáciu ešte zhorší;

7. zdôrazňuje, že Európsky parlament vo svojom uznesení z 26. februára 2014 o sexuálnom vykorisťovaní a prostitúcii a ich vplyve na rodovú rovnosť uznal, že prostitúcia a sexuálne vykorisťovanie predstavujú porušenie ľudskej dôstojnosti, sú v rozpore so zásadami ľudských práv, ako je rodová rovnosť, a preto sú v rozpore so zásadami Charty základných práv Európskej únie; pripomína, že vo svojom uznesení z 5. júla 2022 o chudobe žien v Európe[4]definoval prostitúciu ako závažnú formu násilia a vykorisťovania;

Vplyv na ženy vykonávajúce prostitúciu

8. odsudzuje skutočnosť, že ženy vykonávajúce prostitúciu nemajú právnu istotu z dôvodu ich kriminalizácie, to znamená, že čelia neustálej hrozbe policajného a súdneho prenasledovania, sú vystavené ďalšej zraniteľnosti a stigmatizácii, ktoré negatívne ovplyvňujú ich zdravie, v dôsledku čoho majú problémy obrátiť sa na podporné služby a nemajú prístup k základným právam; vyjadruje poľutovanie nad tým, že klienti, majitelia verejných domov a obchodníci s ľuďmi zostávajú často nepotrestaní;

9. poukazuje na negatívne dôsledky dekriminalizácie kupliarstva a kupovania sexuálnych služieb, ktorá prostredníctvom zdanlivej spoločenskej normalizácie týchto činností vedie k nárastu obchodovania s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania a zakrýva realitu nátlaku, manipulácie, násilia a vykorisťovania v prostitúcii, kde sa zneužívajú nedostatočné jazykové znalosti, zraniteľnosť a neisté podmienky, aby ženy vstúpili do prostitúcie a zostali v nej; vyjadruje poľutovanie nad tým, že ani legalizácia prostitúcie, kupliarstva a kupovania sexuálnych služieb neznamená koniec stigmatizácie žien vykonávajúcich prostitúciu;

10. víta skutočnosť, že čoraz viac krajín preberá a uplatňuje severský model/model rovnosti; podporuje feministické pozadie tohto modelu a jeho cieľ dosiahnuť rodovú rovnosť a vyzdvihuje pozitívny vplyv tohto modelu na práva osôb vykonávajúcich prostitúciu a na boj proti obchodovaniu s ľuďmi;

[4] Prijaté texty, P9_TA(2022)0274.

Dopyt

11. konštatuje, že prostitúcia a obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania existujú len preto, že po nich existuje dopyt;

12. konštatuje, že dekriminalizácia kupliarstva a kupovania sexuálnych služieb zvyšuje dopyt, posilňuje stranu dopytu a normalizuje kupovanie sexu; zdôrazňuje, že stigmatizácia osôb, najmä žien, ktoré vykonávajú prostitúciu, napriek tomu pretrváva;

Vplyv na obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania

13. je znepokojený tým, že legalizácia prostitúcie podporuje právne štruktúry, za ktorými sa môžu skrývať obchodníci s ľuďmi;

14. zdôrazňuje, že obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania narastá v dôsledku vysokého dopytu; poukazuje na to, že je to viditeľné najmä v krajinách s liberálnym regulačným modelom, zatiaľ čo krajiny, ktoré sa riadia prístupmi, ako je severský model/ model rovnosti, už nie sú veľkými trhmi na obchodovanie s ľuďmi na tento účel;

Cezhraničný vplyv

15. konštatuje, že rôzne prístupy k regulácii v EÚ majú rôzne účinky a že ženy vykonávajúce prostitúciu majú v jednotlivých členských štátoch EÚ rôzne práva a ochranu; zdôrazňuje, že v priemere 70 % osôb, ktoré v EÚ vykonávajú prostitúciu, sú migrantky a že obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania sa týka najmä žien a dievčat pochádzajúcich z východnej časti Európskej únie;

16. zdôrazňuje, že rozdielne pravidlá znamenajú, že niektoré členské štáty EÚ majú viac obetí obchodovania s ľuďmi ako iné a že voľný pohyb v rámci EÚ pomáha presúvať ľudí z jedného trhu na druhý;

Vplyv na rodovú rovnosť a práva žien

17. zdôrazňuje, že rodovo špecifická povaha prostitúcie odráža a kopíruje prevládajúce mocenské vzťahy; zdôrazňuje, že prostitúcia a sexuálne vykorisťovanie sú príčinou a zároveň dôsledkom nerovného zaobchádzania so ženami a s mužmi a opakujú a upevňujú stereotypy o ženách a mužoch;

18. zdôrazňuje rôzne účinky rôznych regulačných opatrení na mužov, mladých ľudí a celú spoločnosť;

Úloha členských štátov a EÚ

19. zdôrazňuje povinnosť členských štátov chrániť práva žien a ich fyzickú integritu a podporovať rodovú rovnosť a vyzdvihuje úlohu EÚ v tejto oblasti v rámci medzinárodného spoločenstva a pri vytváraní rovnakej ochrany a rovnakých práv vo všetkých členských štátoch;

20. vyzýva členské štáty, aby prijali opatrenia v oblasti prevencie, dekriminalizácie osôb vykonávajúcich prostitúciu, programov na vymanenie z prostitúcie, znižovania dopytu,

trestania klientov, destigmatizácie a odstraňovania stereotypov; vyzýva členské štáty, aby znížili dopyt a zároveň chránili ženy a ich práva, ukončili kriminalizáciu a stigmatizáciu osôb vykonávajúcich prostitúciu a zabezpečili stratégie vymanenia a bezpodmienečný prístup k systémom sociálneho zabezpečenia a opätovného začlenenia;

21. vyzýva členské štáty, aby zabezpečili, aby bolo ako trestný čin postihnuteľné vyžiadanie, prijatie alebo získanie sexuálneho aktu od osoby výmenou za odmenu, prísľub odmeny, poskytnutie vecnej výhody alebo prísľub takejto výhody.

22. vyzýva členské štáty, aby prijali opatrenia na boj proti hospodárskym, sociálnym a kultúrnym príčinám prostitúcie, aby sa ženy v situácii chudoby, sociálneho vylúčenia, diskriminácie a migrácie nestali obeťami tejto formy vykorisťovania;

23. vyzýva na prijatie osobitných opatrení na pomoc ženám vykonávajúcim prostitúciu pri ich opätovnom sociálnom a profesijnom začlenení; žiada, aby takéto programy na vymanenie z prostitúcie fungovali postupne, aby sa ženy podporovali na ich osobnej ceste, aby sa uznával potenciál ľudí a aby sa tomu prispôsobili programy odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania;

24. žiada o komplexnú psychologickú, lekársku a sociálno-ekonomickú podporu pre obete a pozostalých;

°

° °

25. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade a Komisii.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

V súčasnosti prebieha v mnohých členských štátoch a na celom svete diskusia o prostitúcii a jej regulácii. Nariadenia, ktoré sa v jednotlivých členských štátoch líšia, vedú k rôznym skutočnostiam a dôsledkom pre osoby vykonávajúce prostitúciu, sú sklamaním a nezodpovedajú im ani ich individuálnej situácii.

O téme, ktorá sa v zásade priamo dotýka len niekoľkých ľudí v spoločnosti, sa diskutuje emotívne, niekedy až neúprosne. Vzhľadom na to, že prostitúcia, jej využívanie a obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania sú čoraz častejším, rodovo špecifickým a celosvetovým javom, ktorý má vplyv na najviac diskriminované osoby v našej spoločnosti, musíme zabezpečiť, aby práva žien boli v centre tejto diskusie. Okrem toho musíme uznať: prostitúciu vykonávajú najzraniteľnejšie ženy a dievčatá v spoločnosti – na celom svete. Okrem toho vieme, že tí, ktorí sú najviac marginalizovaní, sa tam neocitli na základe skutočne slobodného rozhodnutia, ale často z trpkého nedostatku alternatív v kapitalistickej a patriarchálnej spoločnosti. Zdanlivá normalizácia prostitúcie, ku ktorej dochádza v mnohých členských štátoch, maskuje realitu nátlaku, manipulácie, násilia a vykorisťovania. Ukrýva skutočnosť, že nedostatočné jazykové znalosti, neisté situácie, chudoba a sociálne vylúčenie sa využívajú na to, aby ženy začali vykonávať prostitúciu a zabezpečili mužom prístup k ženským telám. V novej štúdii, v ktorej sa opytovali kupcov sexuálnych služieb v Nemecku, sa zistilo, že väčšina z nich vie, že ženy vykonávajúce prostitúciu nie sú slobodné ani dobrovoľne tam, kde sú. Navyše to poukazuje na to, že to akceptujú, radšej zatvárajú oči pred ich situáciou alebo im to dokonca dáva dodatočný pocit moci.

Prostitúcia je formou násilia a príčinou aj dôsledkom rodovej nerovnosti. Rodovo špecifický charakter prostitúcie odráža prevládajúce mocenské vzťahy v našej spoločnosti. Prostitúcia reprodukuje a upevňuje stereotypy o ženách a mužoch. Medzi ne jednoznačne patrí názor, že telá žien a dievčat musia byť na predaj, aby sa uspokojil dopyt mužov po sexe, a názor, že muži musia a majú právo prežívať svoju sexualitu s inou osobou. To má tiež jasný vplyv na rodovú rovnosť a ďalšie uplatňovanie práv žien.

Prostitúcia má aj cezhraničné dôsledky pre ženy, ich práva a rodovú rovnosť, a preto ju treba riešiť spoločne na európskej úrovni, aby sa zabezpečilo, že ženy budú mať všade rovnaké práva a ochranu. Z číselných údajov totiž vyplýva, že ženy vykonávajúce prostitúciu sú čoraz viac vystavené násiliu a vykorisťovaniu. Ich zdravotný stav je v porovnaní s ostatným obyvateľstvom mimoriadne nepriaznivý. Prispieva k tomu aj ich stigmatizácia, ktorá pretrváva bez ohľadu na to, či je prostitúcia legalizovaná alebo nie. Destigmatizovaná je len strana kupovania, ako aj profitovanie z prostitúcie inej osoby. Osoby vykonávajúce prostitúciu sú však naďalej marginalizované a stigmatizované. Okrem toho je sťažený prístup k ich základným právam.

Existuje aj mnoho prepojení medzi prostitúciou a organizovanou trestnou činnosťou, ako je obchodovanie s ľuďmi, obchodovanie s drogami atď. Vieme, že v krajinách s dekriminalizovaným kupliarstvom a kupovaním sexuálnych služieb a so súvisiacou právnou infraštruktúrou sa uľahčuje a podporuje obchodovanie so zraniteľnými ženami a maloletými na účely sexuálneho vykorisťovania.

Potrebujeme celoeurópsky prístup, aby sa dopyt po prostitúcii a trh s ňou jednoducho nepresunul do ďalšieho členského štátu a aby sa cezhranične mohli zabezpečiť práva žien a všetky ženy mohli byť chránené pred vykorisťovaním.

Kriminalizácia osôb vykonávajúcich prostitúciu nemôže byť riešením. Jej dôsledkom je len nedostatok právnej istoty, neustála hrozba policajného a súdneho stíhania, ďalšia zraniteľnosť a stigmatizácia, negatívne účinky na zdravie a bezpečnosť, ako aj z toho vyplývajúce problémy obrátiť sa na podporné služby a nedostatočný prístup k základným právam osôb vykonávajúcich prostitúciu. Je preto najvyšší čas, aby členské štáty prijali opatrenia v oblasti prevencie a dekriminalizácie osôb vykonávajúcich prostitúciu a zároveň podporovali programy na vymanenie z prostitúcie a opätovné začlenenie, destigmatizáciu a obmedzovanie stereotypov a nevyhýbali sa trestaniu klientov. Pretože v konečnom dôsledku je to ich dopyt, ktorý je základom vykorisťovania v prostitúcii. Dopyt spôsobuje, že obchodovanie so ženami je atraktívne. Dopyt využíva zraniteľnosť a nedostatok alternatív. A dopyt legitimizuje systém nerovnosti a vykorisťovania, ktorého hlavnými obeťami sú ženy a deti.

Feminizmus je boj proti systému, proti patriarchátu. Tento boj vždy vyvolával protesty. Skutočnosť, že v prípade legalizácie kupliarstva a kupovania sexuálnych služieb k takýmto protestom nedochádza, by mala slúžiť na zamyslenie.